

DEMOCRACY
IS NOT
A SPECTATOR SPORT

Leerlingen-participatie / De stem van de
leerling / Student voice

Jeroen Bron (dr.) j.bron@slo.nl

Eens / oneens

- Leerlingen zijn geen object maar subject (actor) van onderwijs
- Leerlingen kunnen unieke en waardevolle perspectieven bieden
- Leren is een sociaal proces waarbij leeftijdsgenoten en volwassenen betrokken zijn (de school als leer- en leefgemeenschap)
- School is een plek voor leerlingen om te oefenen met democratische competenties
- Alle leerlingen hebben het recht om hun rechten uit te oefenen en een stem te hebben in hun onderwijs
- Het curriculum is geen vaste maar een dynamische entiteit die open staat voor discussie en verbetering. De leraar als professional heeft daarin een taak

Voice, presence, power

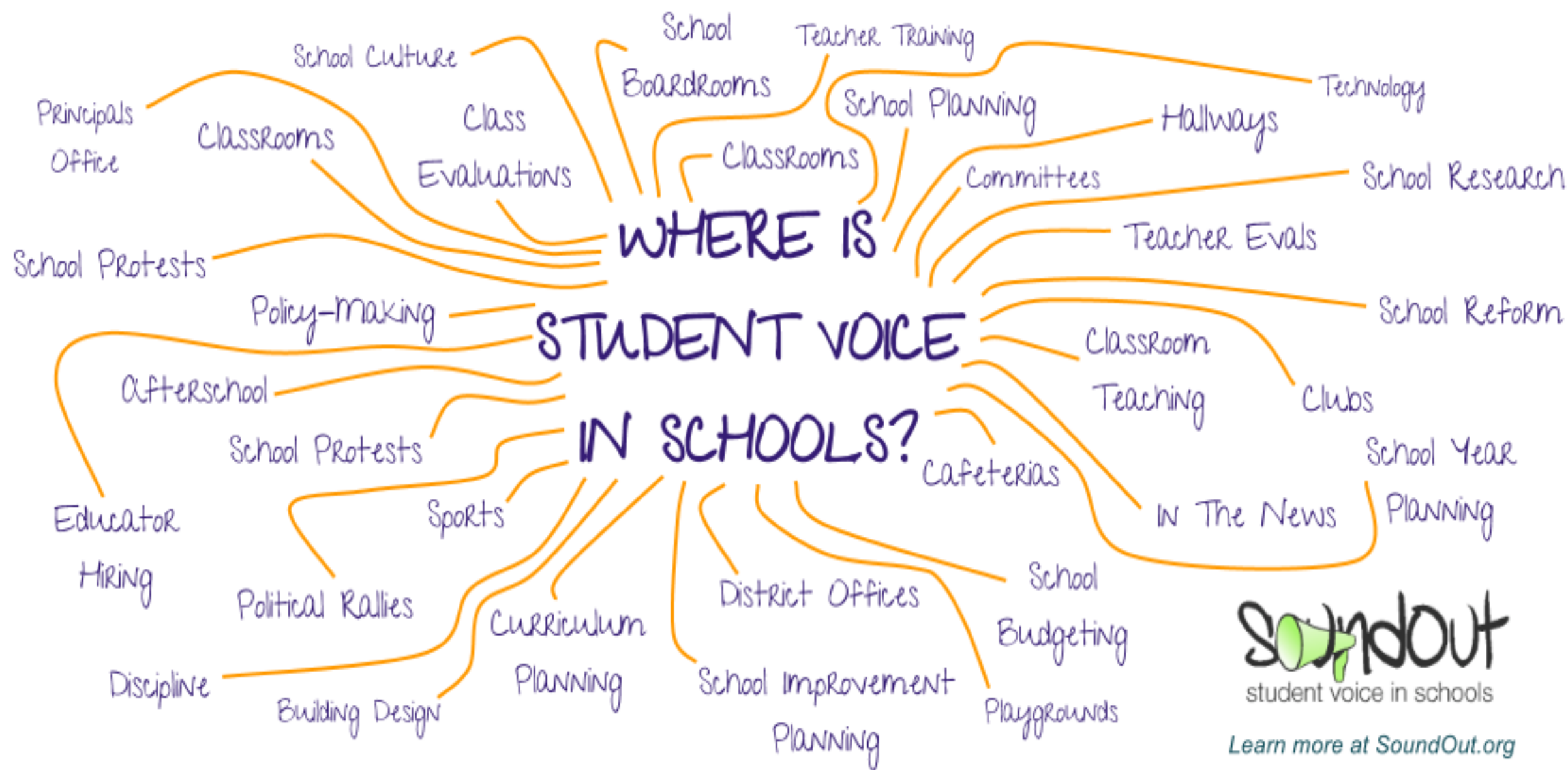
Participatie:

Smal: formeel, medezeggenschap, geïnstitutionaliseerd

Breed: meedenken, -doen, - beslissen in diverse pedagogische situaties (autoritatieve mindset)

Bij student voice gaat om het:

- Het hebben van een stem
- de mogelijkheid krijgen om deze stem te uiten en dit te oefenen
- het recht hebben om gehoord te worden en een reactie te krijgen en
- om invloed te kunnen uitoefenen op besluitvorming (Cook-Sather, 2006; Lundy, 2007).

Learn more at SoundOut.org

Goed onderwijs ondenkbaar zonder inbreng van leerlingen

Het participeren van leerlingen
in een breder perspectief

Cees de Wit

Sichting Alexander

jongeren actief in
onderzoek en beleid

Motieven voor leerlingenparticipatie (Bron & Veugelers, 2014)

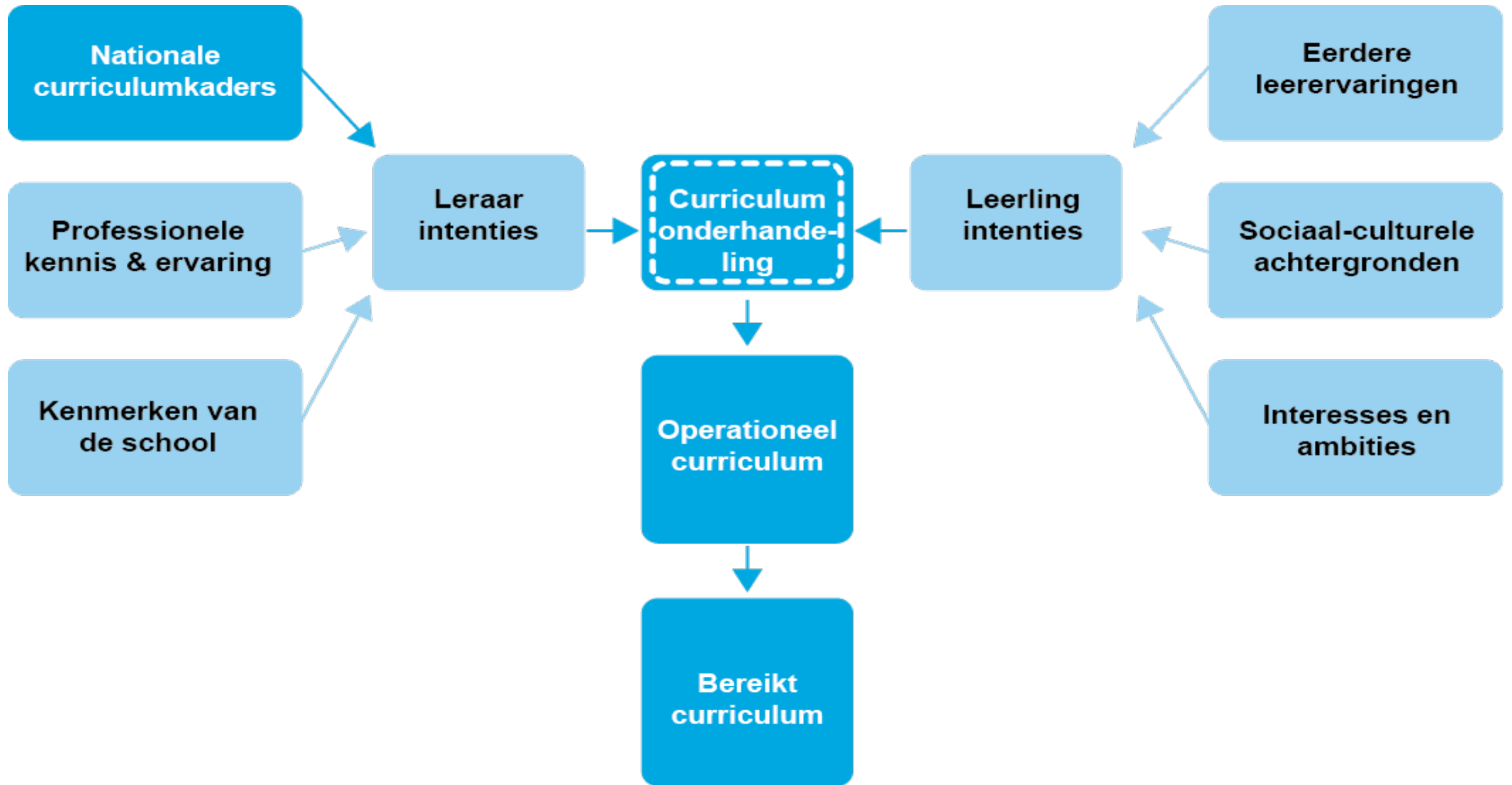
- Normatief (rechten)
- Ontwikkelingsgericht (leeftijd)
- Politiek (invloed)
- Onderwijskundig (leereffect)
- Relevantie (inbreng, eigenaarschap)

kritiek

- Participatie is vaak schijn of betreft veilige onderwerpen zoals decoratie van een klas
- Participatie is alleen weggelegd voor enkele vertegenwoordigers van 'de leerling'
- De stem van gemarginaliseerde groepen wordt niet gehoord
- Scholen en leraren hebben al geen stem, laat staan de leerling
- Leerlingen hebben een te beperkte kijk op de wereld
- Leerlingen kiezen vooral voor de eenvoudigste taken

Leerlingen laten meebeslissen over hun leerplan

- Het leerplan op klas of schoolniveau
- Onderwerpen dienen herkenbaar te zijn
- Starten met het activeren van voorkennis “kennisooft” (IPC)
- Leerlingen ontwikkelen in groepjes vragen bij een onderwerp (brainstormen, ordenen, onderhandelen)
- De leraar heeft zicht georiënteerd op de inhoudelijke kern en bewaakt dit
- Er worden op klas/groepsniveau besluiten genomen
- In het proces worden vaardigheden geoefend (o.a. communiceren, keuzes, beïnvloeden, besluiten nemen)

Ervaringen uit case studies ob-vo

- Leerlingen kunnen werken met de curriculum-onderhandel-methodiek
- Leerlingen hebben meer voorkennis dan verwacht
- Leerlingen zijn gemotiveerd wanneer de methode op positieve wijze is geïntroduceerd
- Leraar vinden het werken met de methode uitdagend (onvoorspelbaar, beperkte curriculaire competenties)
- Communicatie, samenwerken en onderhandelen worden toegepast
- Intenties van leerlingen en leraren overlappen deels
- Unieke leerlingvragen kunnen verloren gaan in de onderhandeling

succesfactoren

- ***Ruimte in het curriculum.*** Verschillen in externe curriculum eisen
- ***Leraarcompetenties en zelfverzekerdheid:*** Leraren verschillen in eigen intenties en zelfvertrouwen om te variëren
- ***Kenmerken van het onderwerp:*** Onderwerpen verschillen tav eerdere leerervaringen, achtergronden en ambities van leerlingen
- ***De organisatie van het proces.*** Vertrouwen in leerlingen (loslaten), een veilig klasklimaat, ervaringen van leerlingen (vanzelfsprekendheid)

Vier instrumenten

- Inspraakladder
- Spinnenweb-model
- Fiets van Jansen
- Curriculum onderhandeling
- Zie:
<https://slo.nl/vakportalen/vakportaal-burgerschap/democratie-participatie/student-voice/>